

TANTÁRGYI ADATLAP

BUDAPEST VILÁGVÁROS (ÉPÍTÉSZET-ESZTÉTIKA)

BMEGT41V102

I. TANTÁRGYLEÍRÁS

1. ALAPADATOK

Tantárgy neve

BUDAPEST VILÁGVÁROS (ÉPÍTÉSZET-ESZTÉTIKA)

Azonosító

BMEGT41V102

A tantárgy jellege

kontaktórási tanegység

Kurzustípusok és óraszámok

<i>Típus</i>	<i>óraszám</i>
Előadás	2
Gyakorlat	0
Laboratórium	0

Tantárgyfelelős

<i>Neve</i>	<i>Beosztása</i>	<i>Email címe</i>
-------------	------------------	-------------------

Dr. Héder Mihály	egyetemi docens	heder.mihaly@gtk.bme.hu
------------------	-----------------	-------------------------

Tantárgyat gondozó oktatási szervezeti egység

Filozófia és Tudománytörténet Tanszék

A tantárgy weblapja

<https://edu.gtk.bme.hu>

A tantárgy oktatásának nyelve

magyar - HU

A tantárgy tantervi szerepe, ajánlott féléve

Közvetlen előkövetelmények

Erős Nincs

Gyenge Nincs

Párhuzamos Nincs

Kizáró feltételek Nincs

A tantárgyleírás érvényessége

Tanulmányi

teljesítményértékelés
(minőségértékelés)

típusa

félévközi

érdemjegy

Kreditszám

2

2. CÉLKITŰZÉSEK ÉS TANULÁSI EREDMÉNYEK

Célkitűzések

A tárgy célkitűzése, hogy elsősorban építészeti szempontból feltárja közvetlen városi környezetünk, Budapest sajátos aspektusait. Történeti, városépítészeti, esztétikai (esetenként irodalmi) szempontok és a mindennapok világa is terítékre kerül, Budapest élményét megosztva az egyetem bármely hallgatója számára megérthető és megtapasztalható módon. Az előadásokon a hallgatók megismerhetik a főváros kialakulását eredményező urbanisztikai keretektől kezdve a városeyesítés kori (1873) alapokon meginduló világvárosi jellegzetességeket. A máig fellelhető középkori és antik városeelemek megemlézése mellett a tantárgy fókuszában a historizmus, a szecesszió világa áll, de sor kerül az art deco-n és a modernizmuson át a kortárs építészeti jelenségekbe való betekintésre. Cél a legfontosabb budapesti építési korok és tendenciák nemzetközi kontextusba helyezésének igényével bemutatni városunk nyugati kulturális hagyományba való beágyazottságát, illetve az annak ellentmondó jelenségeket is.

Tanulmányi eredmények

Tudás

1. Átfogóan ismeri az adott képzési terület tárgykörének alapvető tényeit, irányait és határait.
2. Ismeri a szakterületéhez kötődő legfontosabb összefüggéseket, elméleteket és az ezeket felépítő fogalomrendszert.
3. Ismeri szakterülete fő elméleteinek ismeretszerzési és probléma-megoldási módszereit.
4. Átfogóan ismeri a szakterületéhez kapcsolódó jogi szabályozást, az etikai normákat.
5. Rendelkezik azzal a tudással, azokkal a képességekkel, attitűdökkel, amelyek szakmáját az állampolgári műveltség meghatározott köréhez kötik.

Képesség

1. Elvégzi a szakterülete ismeretrendszerét alkotó diszciplínák alapfokú analízisét, az összefüggések szintetikus megfogalmazását és adekvát értékelését.
2. Szakterülete eljárásrendjét, legfontosabb elméleteit és az azokkal összefüggő terminológiát feladatai végrehajtásakor alkalmazza.
3. Megért, illetve értelmez összefüggő szövegeket, valamint vizuális jelekkel, tipográfiai eszközökkel, ikonokkal tagolt szövegeket, táblázatokat, adatsorokat, vizuális szövegeket mozgó-, állóképeket, térképeket, diagramokat.
4. Rutin szakmai problémákat azonosít, feltárja és megfogalmazza az azok megoldásához szükséges elvi és gyakorlati háttérrel, azokat standard műveletek gyakorlati alkalmazásával megoldja.
5. Megtervezi és megszervezi saját önálló tanulását, ahhoz a hozzáférhető források legszélesebb körét használja.

Attitűd

1. Vállalja és hitelesen képviseli szakmája társadalmi szerepét, alapvető viszonyát a világhoz.
2. Nyitott szakmája átfogó gondolkodásmódjának és gyakorlati működése alapvető jellemzőinek hiteles közvetítésére, átadására.
3. Nyitott a szakterületén zajló szakmai, technológiai fejlesztés és innováció megismerésére, elfogadására, hiteles közvetítésére.
4. Komplex megközelítést kívánó, illetve váratlan döntési helyzetekben is a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését.
5. Törekszik arra, hogy a problémákat lehetőleg másokkal együttműködésben oldja meg.

Önállóság és felelősség

1. Váratlan döntési helyzetekben is önállóan végzi az átfogó, megalapozó szakmai kérdések végiggondolását és adott források alapján történő kidolgozását.
2. Szakmai útmutatás alapján végzi átfogó és speciális szakmai kérdések végiggondolását és adott források alapján történő kidolgozását.
3. Önállóan végzi munkáját tevékenysége kritikus értékelése és folyamatos korrekciója mellett.
4. Felelősséggel részt vállal szakmai nézetek kialakításában, indoklásában.
5. A szakterülete megalapozó nézeteit felelősséggel vállalja.

Oktatásmódszertan

Előadás, kreatív feladatok, múzeumlátogatás.

Tanulástámogató anyagok

- Moravánszky Ákos: Monumentalitás . Budapest, TERC, 2006.
- Moravánszky Ákos: A stílus. Budapest, TERC, 2009.
- Frampton, Kenneth: A modern építészet kritikai története. Budapest, Terc, 2002.
- Kerékgyártó Béla (szerk.): A mérhető és a mérhetetlen: építészeti írások a 20. századból. Budapest, Typotex, 2004.

II. TANTÁRGYKÖVETELMÉNYEK

A TANULMÁNYI TELJESÍTMÉNY ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Általános szabályok

A 2.2. pontban megfogalmazott tanulási eredmények értékelése.

Teljesítményértékelési módszerek

Összegző tanulmányi teljesítményértékelés: a tantárgy és tudás, képesség típusú kompetenciaelemeinek komplex, írásos értékelési módja kettő zárthelyi dolgozat formájában. Házi feladat: az oktatóval egyeztetett témában, írásban ben

Szorgalmi időszakban végzett teljesítményértékelések részaránya a minősítésben

- 1. összegző tanulmányi teljesítményértékelés : 25
- 2. összegző tanulmányi teljesítményértékelés : 40
- házi feladat: 35
- összesen: 100

Vizsgaelemek részaránya a minősítésben

Az aláírás megszerzésének feltétele, az aláírás érvényessége

Érdemjegy-megállapítás

Jeles	95
Jeles	89-94
Jó	76-88
Közepes	64-75
Elégséges	50-63
Elégtelen	0-49

Javítás és pótlás

A pótlás és javítás rendjét a hatályos TVSz. szabályozza.

A tantárgy elvégzéséhez szükséges tanulmányi munka

részvétel a kontakt tanórákon	28
felkészülés a teljesítményértékelésekre	16
házi feladat elkészítése	16
összesen	60

A tantárgykövetelmények jóváhagyása és érvényessége

A Kari Hallgatói Képviselőlet véleményezése után jóváhagyta dr. Lógó Emma oktatási dékánhelyettes 2024. 03.04-én. Érvényes 2024. 03.04-től.

III. RÉSZLETES TANTÁRGYTEMATIKA

TEMATIKAI EGYSÉGEK ÉS TOVÁBBI RÉSZLETEK

A félévben sorra vett témák

- Budapest egyedisége: Budapestre egyaránt jellemző az átlátható városszerkezet és egyfajta különleges építészeti kavalkád. Mindezeket elsősorban a kiegyezés és az első világháború közötti korszak eredményének tekinthetjük. A várostörténeti gyökerek azonban messzire nyúlnak. Az első órán, a világvárossá válás első jelével, Buda várának történetén (1241-) keresztül a kurzus gerincét adó kor (1873-1914) legfontosabb előzményeinek számbavételével ismerkedünk meg. - Látószögek – Budapest egykoron: Budapest világvárossá válásának szemtanúi lehetünk Klösz György (1844-1913) városfotográfiáinak kézbevitelével. A korabeli fényképek segítségével megismerhetjük a főváros legjelentősebb építkezési helyszíneit. A városi polgári lét személyiségeinek megörökítésében Mai Manó (1855-1917) fényképész műhelye járt élen. Mindkettőjük munkásságának fizikai helyszínei a város építészeti örökségének fontos részét képezik, Így a fotográfiai műhelyek ismertetése sem maradhat el (Mai Manó ház; Klösz-villa és fényirda). - Budapest Noir – Tébolyda, börtön, dologház: A nagyvárosi lét óhatatlan velejárója olyan nagyméretű épületek keletkezése, melyek koncentráltan reprezentálják a városlakói közösség életének árnyoldalait. A Lipótmező épülete (Országos Tébolyda), a kőbányi Gyűjtőfogház, a harmincas évek mulatói vagy az ötvenes évek államvédelmi hatóságának épületei Budapest jellegzetes helyszínei, melyek keletkezésének, működésének megismerése sok tanulsággal szolgál a jelen városlakói számára is. - Budapesti monumentalitás: Moravánszky Ákos (1950-) neves építészettörténészünk

Monumentalitás c. kritikai antológiájának nyomán megvizsgáljuk, miből áll össze a főváros egyik legfontosabb vizuális vonzerejét adó jellegzetessége, azaz Budapest monumentalitása. Ennek a főváros páratlan egyediségéhez is hozzájáruló fogalomnak járunk utána az előadás keretében. Ez a különleges budapesti kettős monumentalitás, a természeti és az építészeti együttese eredményezi a nemzetközi turizmusban is érzékelhető kiemelkedő hatását Budapestnek. - Budapest geometriája: Az európai és amerikai metropoliszok XIX-XX. századi megszületésében, mondhatni városi geometriájuk kialakulásában a világkiállítások szerepe tagadhatatlan. Bár Budapest végül nem rendezett világkiállítást sem a korban sem később, de az 1896-os Millenniumi Országos Kiállítás tulajdonképpen betöltötte ezt a szerepet. Ezért ennek a kiállításnak a felidézése alkalmas alap lehet egy nemzetközi kitekintésre. A szokásos összetetés (London, Párizs és Bécs) mellett egy sok tekintetben kissé elfelejtett város, St. Louis 1904-es világkiállítása apropóján sor kerül egy különleges összetetésre – hasonló várossorsok címszó alatt. - Marslakók Budapestje: Közismert, hogy Budapest számos XX. századi nagy tudós (pld. Kármán, Neumann, Teller, Wigner) szülőhelye. Többüket gyakran illették a marslakó elnevezéssel. De vajon hol is laktak ők, hol születtek, hova jártak iskolába? Fővárosunk számos építészet nyomát őrzi ennek (szülőházak, középiskolák). Az előadás során a helyszínek vizuális bemutatása, a Budapesten lezajlott ifjúkoruk rövid története a városismeret fontos elemévé válhat. - Budapesti részletek, építészeti alkotóelemek (Mérnökök és mesteremberek) A fővárosi épületek tervezői olyan mérnökökkel és mesteremberekkel együtt alkotva hozták létre ezt a várost, akik az építészethez képest talán kevesebb reflektorfényt kapnak, A városi infrastruktúrát létrehozó mérnökök (pld. Wunsch; Zielinski) mellett a művészi színvonalon alkotó mesteremberek (pld. Róth; Thék, Jungfer) alkotásaival is lépten-nyomon találkozhatunk. Ők és alkotásaik lesznek ebben az előadásban a kalauzaink. Építészeti részletek és mérnöki létesítmények nyomába eredünk. - Lakóhely, munkahely, szabadidő: Wekerle-telep, Gázgyári lakónegyed. Gyárak, üzemek múltja és jelene (Pld. Ganz; Tungsram), Egy kis sporttörténelem, a városi szabadidő eltöltésének a létesítményei. Enne a felsorolásnak az elemei leképezik fővárosunk olyan városépítészeti és építészeti jellegzetességeit, amelyek ismerete megéri egy távolabbi kirándulás megtételét a központot körülvevő helyszínekre. - Egyéb témák: BME mérnökök voltak: Hudecz László (1893-1958) és Menyhárd István (1902-1969) pályája: Sanghaji és budapesti épületek. Romkocsmák és bulinegyed; Budapesti hidak sorsa; Sportlétesítmények és monumentalitás; Aktualitások.

További oktatók

Végh László óraadó laszlo.vegh@filozofia.bme.hu

A tantárgykövetelmények jóváhagyása és érvényessége

A Tantárgyi adatlap I. és II. részén túli III. részét az érintett szak(ok) szakfelelőse(i)vel való egyeztetés alapján az 1.8. pontban megjelölt Filozófia és Tudománytörténet Tanszék vezetője hagyja jóvá.